

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРАТЕГІЙ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 2(18), с. 25–27

Розглянуто процес управління інноваційною діяльністю у науково-освітній сфері в контексті його інституційного і фінансового забезпечення, а також економічні умови, моделі і механізми управління інноваційним розвитком системи вищої освіти України щодо її інтеграції у глобальний простір “нової економіки”.

Сучасний етап розвитку світової та вітчизняної економіки передбачає створення суспільства, що ґрунтується на знаннях, де соціальне та економічне благополуччя країни визначається технологіями, інноваційною спрямованістю і рівнем інтелектуального розвитку суспільства. В умовах глобалізації та посилення конкуренції фундаментального значення для розвитку національної економіки набуває розвиток ринку освітніх ресурсів.

Інтенсивний розвиток сфери освіти на основі розвитку фінансових, організаційних, інформаційних і телекомунікаційних технологій стає найважливішим національним пріоритетом. У всіх розвинених і в багатьох країнах, що розвиваються, здійснюються широкомасштабні програми формування інституційного будівництва та економічної підтримки впровадження нових освітніх технологій.

Для підвищення ефективності освітнього комплексу країни необхідно збільшити його ресурсне забезпечення у такому обсязі, при якому він зможе виконувати свої пріоритетні функції щодо ефективного включення національного ринку освітніх послуг у глобальний освітній простір на основі реалізації високого інтелектуального потенціалу нації як важливої конкурентної переваги України.

Для формування стратегії розвитку, орієнтованої на відновну, а не на розширювальну динаміку, в Україні не може бути іншого шляху, ніж формування економіки інноваційного типу [3].

Ця обставина зумовлює особливе позиціонування розглядуваної соціально-економічної системи в макроекономічній системі країни: щоб здійснювати необхідні інновації в економічній системі, науково-освітня сфера повинна інтегрувати у свою діяльність сучасні інноваційні та інформаційні технології, що безпосередньо пов'язане з удосконаленням методів, технологій, механізмів управління інноваційним розвитком науково-освітньої сфери.

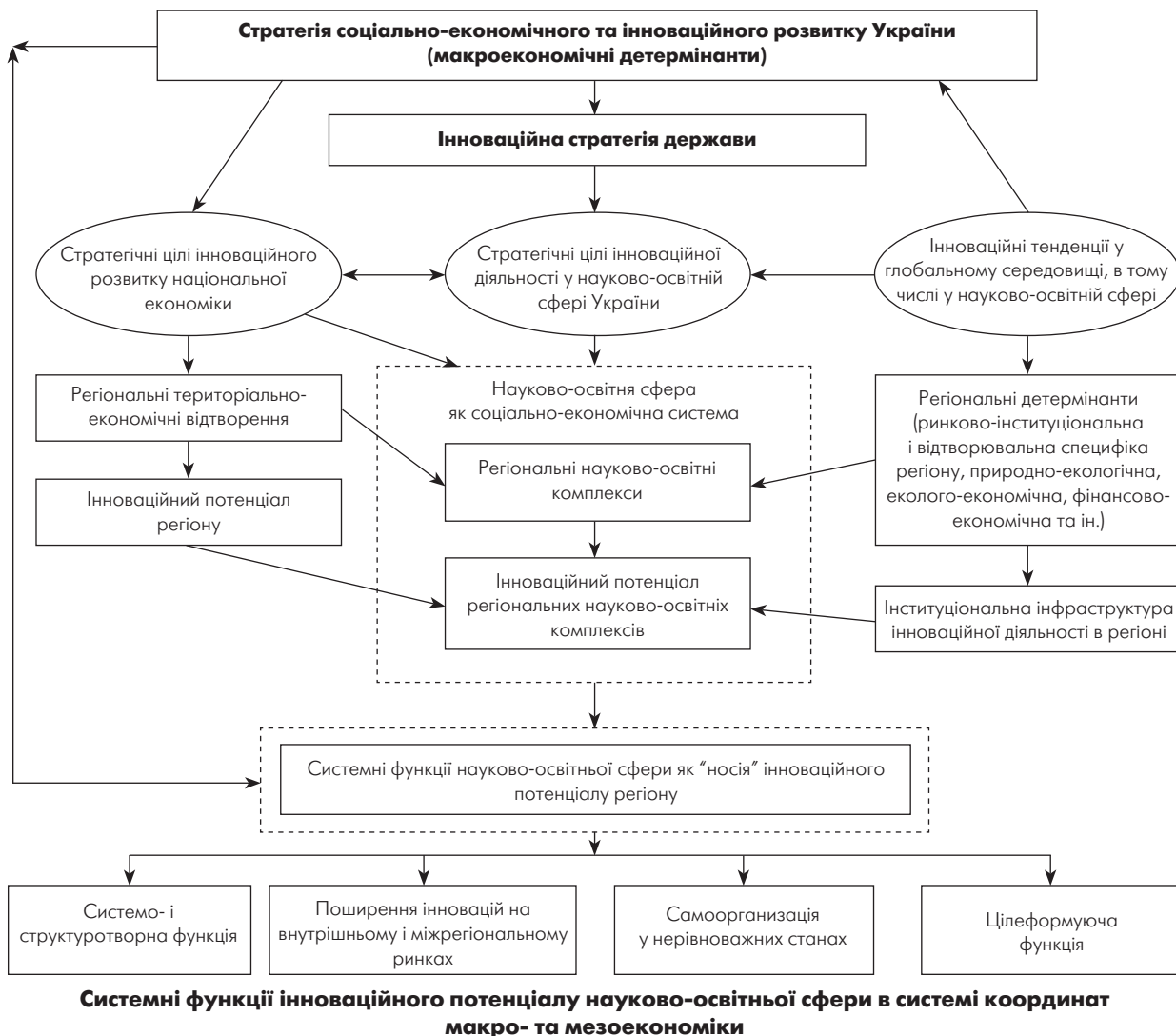
Розглянемо інноваційно-інвестиційні механізми управління процесами взаємодії суб'єктів науково-освітньої діяльності національного ринку освітніх послуг, спрямовані на реалізацію національного проекту у сфері освіти, та визначимо системні функції інноваційного потенціалу науково-освітньої сфери в системі координат макрота мезоекономіки (рисунок).

Питання стратегічного управління системою вищої освіти, що містять і управління інноваціями у цій сфері, — це відома світова проблема. Різноманіття концепцій і практичних підходів до управління модернізацією сфери освіти в Україні та зарубіжних країнах, що базується на інноваціях, зумовлено істотними відмінностями в організаційних структурах систем освіти, в їх правових основах, а також традиціями, що склалися в кожній країні, і парадигмою управління економікою в цілому.

Воднораз у цьому питанні достатньо чітко проглядаються загальні тенденції — децентралізація і демократизація управління, розширення

автономії вищих навчальних закладів з одночасним посиленням їх значущості у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку суспільства,

рух у напрямі впровадження у систему вищої освіти ринкових моделей організації управління і фінансування освітнього процесу.



У зв'язку з цим важливо визначити системні функції інноваційного потенціалу науково-освітньої сфери в системі національної і регіональної економіки. У складі цих функцій необхідно виокремити специфічну системо- і структуротворну функцію. Ця системна функція виявляється одночасно у кількох площинах, повноцінний розвиток яких і забезпечує досягнення цілей макро- і мезоекономічної системи.

Інноваційний потенціал системи освіти, з одного боку, є складовою інноваційного потенціалу економіки країни в цілому, через що він пов'язаний з макроекономічними детермінантами (зокрема, з інноваційною стратегією українсь-

кої економіки), з іншого — інтегрує в собі потенційні можливості "інноваційного забезпечення" суб'єктів економічної діяльності, що через їх функціонування як елементи однієї системи (у межах регіону або економічної системи країни в цілому) виявляється в синергетичному ефекті від впровадження інновацій у межах цієї системи [5].

Не менш важливою системною функцією науково-освітньої сфери, яка реалізує і продукує інновації в регіональній економіці, є самоорганізація, що характеризується функціональною стійкістю у нерівноважних станах [4]. При цьому необхідно враховувати, що нерівновага є такою ж фундаментальною властивістю економічних

систем, як рівновага, вона дає змогу детермінувати вільний вибір оптимізаційного синтезу з цілого спектра можливих напрямів регіонального розвитку. Якщо рівноважний стан є необхідною умовою стаціонарного існування регіону, то нерівноважним станом є істотний момент переходу в новий стан, в якому мезоекономічна система набуває вищого рівня організації та продуктивності. Коли економічна система втрачає функціональну стійкість, виникають процеси самоорганізації формування нових ефективних структур, що вимагають інвестиційних вкладень. Набуваючи у нових умовах функціонування стабілізуючого положення, економічна система проходить свої рівноважні етапи як проміжні на траєкторіях нерівноважної самоорганізації [1].

Науково-освітня сфера як соціально-економічна система, що здійснює свої специфічні функції в економіці (які можна поділити на дві великі групи: освітні та науково-інноваційні), є такою, що особливо “забезпечує” економічний розвиток у сфері нових знань, які акумулюються в людському потенціалі та нововведеннях, орієнтованих на комерціалізацію або створення фундаментального наукового потенціалу країни.

Таким чином, проблеми вищої школи, загострені та яскраво висвітлені в Україні через необхідність і труднощі переходу економіки на інноваційну траєкторію розвитку, не є унікальними національними проблемами, а тому мають розглядатись у загальносвітовому контексті трансформації інституційних основ інноваційного розвитку науково-освітньої сфери в умовах інформаційного суспільства і глобалізації.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є розвиток інвестиційних інститутів, які сприятимуть акумулюванню фінансових ресурсів і диверсифікації ризиків інноваційної діяльності.

Інноваційні принципи управління системою вищої освіти реалізацію повного інноваційного циклу від отримання нових знань до їх комерційної реалізації на профільних ринках. Нові знання, що отримуються в ході виконання фундаментальних досліджень, мають реалізовуватись у науковій та освітній сферах діяльності. Стійкий розвиток залежить від ефективного використання цих знань і накопиченого інтелектуального потенціалу в навчальній і науково-технічній діяльності.



Література

1. Виноградов Б. А. Как обустроить образовательную страну // Инновации. — 2005. — № 6. — С. 3–11.
2. Горностаева А. В., Казаков М. А. Региональные аспекты инновационного развития высшей школы // Университетское управление. — 2006. — № 6(46). — С. 58–64.
3. Жиц Г. И. Инновационный потенциал высшей школы: проблемы методологии и практики оценки // Инновации. — 2005. — № 9. — С. 85–89.
4. Красильников И. О., Миклушевский В. В. Инновации в управлении вузом: новые решения для корпоративной информационной системы // Университетское управление. — 2006. — № 6 (46). — С. 16–24.
5. Шукшунов В. Е. Состояние, перспективы развития и повышения эффективности инновационной деятельности высшей школы // Инновации. — 2005. — № 6. — С. 11–18.

Рассмотрены процесс управления инновационной деятельностью в научно-образовательной сфере в контексте его инструкционного и финансового обеспечения, а также экономические условия, модели и механизм управления инновационным развитием системы высшего образования Украины по ее интеграции в глобальное пространство “новой экономики”.

Надійшла 26 грудня 2007 р.